

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 22ας Μαρτίου 2007*

Στην υπόθεση C-15/06 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ασκηθείσα στις 4 Ιανουαρίου 2006,

Regione Siciliana, εκπροσωπούμενη από τον G. Aiello, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι:

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**, εκπροσωπούμενη από τους E. de March και L. Flynn, επικουρούμενους από την G. Faedo, avvocatessa, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen, πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet και M. Ilešič (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Ιανουαρίου 2007,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Regione Siciliana ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 18ης Δεκεμβρίου 2005, Regione Siciliana κατά Επιτροπής, T-60/03 (Συλλογή 2005, σ. II-4139, στο εξής: αναιρεσιβαλλομένη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή που αυτή είχε ασκήσει ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως C (2002) 4905 της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την κατάργηση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στην Ιταλική Δημοκρατία με την απόφαση C (87) 2090 026 της Επιτροπής, της 17ης Δεκεμβρίου 1987, για τη χορήγηση συνδρομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Αναπτύξεως στο πλαίσιο επενδύσεως σε έργα υποδομής, ποσού τουλάχιστον 15 εκατομμυρίων ευρώ, στην Ιταλία (περιφέρεια: Σικελία), και σχετικά με την επιστροφή της προκαταβολής που κατέβαλε η Επιτροπή στο πλαίσιο της ως άνω συνδρομής (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Προς ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, κατά την έννοια του άρθρου 158 ΕΚ, εκδόθηκαν ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2052/88 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για την αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και τον συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων (ΕΕ L 185, σ. 9), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2081/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 193, σ. 5, στο εξής: κανονισμός 2052/88), και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 4253/88 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού 2052/88 όσον αφορά τον συντονισμό των παρεμβάσεων των διαφόρων διαρθρωτικών ταμείων μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των

λοιπών υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων (ΕΕ L 374, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2082/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 (ΕΕ L 193, σ. 20, στο εξής: κανονισμός 4253/88).

- 3 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2052/88 ορίζει:

«Η κοινοτική δράση θεωρείται ως συμπλήρωμα ή συμβολή στις αντίστοιχες δράσεις των κρατών μελών. Αυτό επιτυγχάνεται με τη στενή συνεργασία ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, τις αρμόδιες αρχές και οργανισμούς [...] που ορίζονται από το κράτος μέλος σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο· όλα τα μέρη αποτελούν εταίρους κατά την επιδίωξη ενός κοινού σκοπού. Η συνεργασία αυτή καλείται στο εξής “εταιρική σχέση”. Η εταιρική σχέση καλύπτει την προετοιμασία, τη χρηματοδότηση, την εκ των προτέρων εκτίμηση, την παρακολούθηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των ενεργειών.»

- 4 Υπό τον τίτλο «Προσθετικότητα», το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88 ορίζει ότι «για να εξασφαλισθεί ότι ο οικονομικός αντίκτυπος θα είναι πραγματικός, οι πιστώσεις των διαρθρωτικών ταμείων [...] δεν είναι δυνατόν να υποκαθιστούν τις δημόσιες διαρθρωτικές δαπάνες —ή τις εξομοιούμενες με αυτές— του κράτους μέλους στο σύνολο των περιοχών οι οποίες είναι επιλέξιμες για ένα στόχο».

- 5 Κατά το άρθρο 24 του ίδιου κανονισμού:

«1. Αν η υλοποίηση δράσης ή μέτρου δεν φαίνεται να δικαιολογεί ούτε τμήμα ούτε το σύνολο της χρηματοδοτικής συνδρομής που έχει χορηγηθεί, η Επιτροπή προβαίνει σε κατάλληλη εξέταση της περίπτωσης στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης,

ζητώντας ιδίως από το κράτος μέλος ή τις λοιπές αρμόδιες αρχές που αυτό ορίζει για την υλοποίηση της δράσης, να της υποβάλουν παρατηρήσεις εντός τακτής προθεσμίας.

2. Μετά την εξέταση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να μειώσει ή αναστείλει τη συνδρομή για την εν λόγω δράση ή σχετικό μέτρο αν από την εξέταση επιβεβαιωθεί ότι υπάρχει παρατυπία ή σημαντική αλλαγή της φύσης ή των συνθηκών υλοποίησης της δράσης ή του μέτρου, για την οποία δεν ζητήθηκε η έγκριση της Επιτροπής.

3. Κάθε ποσό το οποίο αποτελεί αντικείμενο απαίτησης ως αχρεωστήτως καταβληθέν πρέπει να επιστρέφεται στην Επιτροπή. [...]»

Το ιστορικό της διαφοράς

6 Με αίτηση που περιήλθε στην Επιτροπή στις 23 Σεπτεμβρίου 1986, η Ιταλική Δημοκρατία ζήτησε τη χορήγηση συνδρομής του ΕΤΠΑ κατά την έννοια του κανονισμού 1787/84, για επένδυση σε έργα υποδομής στη Σικελία (Ιταλία), όσον αφορά το τρίτο τμήμα εργασιών κατασκευής φράγματος στον Gibbesi. Η αίτηση προέβλεπε την κατασκευή έργων που προσαρτώνται στο κύριο μέρος του φράγματος και μνημόνευε τον διττό προορισμό του φράγματος, του οποίου τα ύδατα επρόκειτο να χρησιμεύουν, ιδίως, για τη συνεχή υδροδότηση της βιομηχανικής ζώνης της Licata που επρόκειτο να δημιουργηθεί καθώς και για την άρδευση περίπου 1 000 εκταρίων αγροτικής εκτάσεως.

7 Με την απόφαση C (87) 2090 026 (στο εξής: απόφαση περί χορηγήσεως), η Επιτροπή χορήγησε στην Ιταλική Δημοκρατία συνδρομή του ΕΤΠΑ μέγιστου

ποσού 94 490 620 056 ιταλικών λιρών (ITL) (περίπου 48,8 εκατομμυρίων ευρώ). Η Ιταλική Δημοκρατία έλαβε συνολική προκαταβολή 75 592 496 044 ITL (περίπου 39 εκατομμυρίων ευρώ) στο πλαίσιο της εν λόγω συνδρομής.

- 8 Με επιστολή της 23ης Μαΐου 2000, οι ιταλικές αρχές επισήμαναν στην Επιτροπή ότι οι εργασίες για το κύριο μέρος του φράγματος είχαν τερματισθεί από τις 11 Νοεμβρίου 1992, αλλ' ότι το φράγμα δεν είχε τεθεί σε λειτουργία. Με την ίδια επιστολή, οι ιταλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή υπόμνημα της 17ης Ιανουαρίου 2000 της Regione Siciliana, με το οποίο αυτή δεσμεύθηκε επίσημα να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες εργασίες προκειμένου να τεθεί το φράγμα σε λειτουργία και να καταστεί εκμεταλλεύσιμο.
- 9 Με επιστολή της 29ης Μαρτίου 2001, οι ιταλικές αρχές υπέβαλαν στην Επιτροπή την αίτησή τους για την καταβολή του υπολοίπου και διαβίβασαν υπόμνημα της 5ης Μαρτίου 2001 το οποίο καταρτίστηκε από τη Regione Siciliana. Από το εν λόγω υπόμνημα προέκυπτε ότι ο Ente minerario siciliano (μεταλλευτικός οργανισμός Σικελίας), ανάδοχος του φράγματος, είχε διαλυθεί, ότι δεν είχε καταστεί δυνατή η δημιουργία της βιομηχανικής ζώνης της Licata και ότι, ως εκ τούτου, ο αρχικός προορισμός των υδάτων του φράγματος έπρεπε να μεταβληθεί. Έτσι, παραγγέλθηκε η εκπόνηση μελέτης προκειμένου να καθοριστούν οι δυνητικές χρήσεις των υδάτων της δεξαμενής.
- 10 Βάσει των ως άνω στοιχείων, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία εξετάσεως που προβλέπεται από το άρθρο 24 του κανονισμού 4253/88 καθώς και από την απόφαση περί χορηγήσεως. Με επιστολή της 26ης Σεπτεμβρίου 2001, η Επιτροπή διαβίβασε στην Ιταλική Δημοκρατία τα στοιχεία που μπορούν να συνιστούν παρατυπίες και να δικαιολογούν ενδεχόμενη απόφαση περί καταργήσεως της εν λόγω συνδρομής. Η Επιτροπή κάλεσε τις ιταλικές αρχές, την προεδρία της Regione Siciliana και τον τελικό δικαιούχο να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εντός προθεσμίας δύο μηνών.

- 11 Με έγγραφο της 29ης Νοεμβρίου 2001, η Ιταλική Δημοκρατία διαβίβασε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της Regione Siciliana. Από τις εν λόγω παρατηρήσεις προέκυπτε ότι καμία ημερομηνία, ούτε καν προσωρινή, δεν είχε καθοριστεί για την έναρξη της εκμεταλλεύσεως του έργου.
- 12 Με έγγραφο της 21ης Φεβρουαρίου 2002, η Regione Siciliana κοινοποίησε άλλα πληροφοριακά στοιχεία ως προς την πρόοδο του σχεδίου καθώς και ένα χρονοδιάγραμμα που προέβλεπε την ολοκλήρωση των εργασιών πριν από τις 2 Φεβρουαρίου 2003.
- 13 Η Επιτροπή θεώρησε ότι τα τελευταία αυτά πληροφοριακά στοιχεία επιβεβαίωναν την ύπαρξη πολλών παρατυπιών κατά την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού 4253/88 και εξέδωσε, στις 11 Δεκεμβρίου 2002, την επίδικη απόφαση. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή κατάργησε τη συνδρομή, αποδέσμευσε το ποσό που προοριζόταν για την πληρωμή του υπολοίπου και αξίωσε την επιστροφή των ποσών που είχαν καταβληθεί ως προκαταβολή.

Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση

- 14 Στις 20 Φεβρουαρίου 2003, η Regione Siciliana άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της επίδικης αποφάσεως. Με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή αυτή ως αβάσιμη.
- 15 Πριν αποφανθεί επί της ουσίας, το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου που είχε προβάλει η Επιτροπή για τον λόγο ότι η Regione Siciliana

δεν είχε ενεργητική νομιμοποίηση. Η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι η επίδικη απόφαση αφορούσε την προσφεύγουσα ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ αλλά υποστήριζε ότι η εν λόγω απόφαση δεν την αφορούσε άμεσα.

- 16 Το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς το παραδεκτό της προσφυγής είναι κατ' ουσίαν το ακόλουθο:

«47 Η [επίδικη] απόφαση, ακυρώνοντας τη συνδρομή στο σύνολό της, ήρε κατά κύριο λόγο [...] την υποχρέωση της Επιτροπής να καταβάλει το υπόλοιπο της συνδρομής (9,8 εκατομμύρια ευρώ) και επέβαλε την επιστροφή των προκαταβολών που είχαν καταβληθεί στην Ιταλική Δημοκρατία και, εν συνεχεία, στην προσφεύγουσα (περίπου 39 εκατομμύρια ευρώ).

- 48 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η απόφαση αυτή παρήγαγε, κατ' ανάγκην, ευθέως αποτελέσματα επί της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας, τούτο δε ποικιλοτρόπως. Επιπλέον, η [επίδικη] απόφαση δεν αφήνει καμία εξουσία εκτιμήσεως στις ιταλικές αρχές, δεδομένου ότι η εφαρμογή της έχει καθαρά αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση χωρίς εφαρμογή άλλων παρεμβαλλομένων κανόνων.

[...]

- 53 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τη μεταβολή της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας, η [επίδικη] απόφαση είχε ως πρώτο άμεσο αποτέλεσμα τη μεταβολή της περιουσιακής καταστάσεως της προσφεύγουσας ως εκ του ότι στέρησε από την προσφεύγουσα το υπόλοιπο της συνδρομής (περίπου 9,8

εκατομμύρια ευρώ) που απέμενε και επρόκειτο να καταβληθεί από την Επιτροπή. Το μη καταβληθέν υπόλοιπο της συνδρομής δεν θα καταβληθεί στην Ιταλική Δημοκρατία από την Επιτροπή, εφόσον η συνδρομή ακυρώθηκε. Επομένως, οι ιταλικές αρχές δεν θα μπορέσουν να καταβάλουν, εν συνεχεία, το εν λόγω υπόλοιπο της συνδρομής στην προσφεύγουσα. [...]

- 54 Η [επίδικη] απόφαση μεταβάλλει ευθέως τη νομική κατάσταση της προσφεύγουσας επίσης όσον αφορά την υποχρέωση αποδόσεως των ποσών που καταβλήθηκαν ως προκαταβολή (περίπου 39 εκατομμύρια ευρώ). Συγκεκριμένα, η [επίδικη] απόφαση έχει ως αποτέλεσμα την άμεση μετατροπή του νομικού καθεστώτος της προσφεύγουσας από εκείνο του αδιαμφισβήτητου δανειστή σε εκείνο του οφειλέτη, τουλάχιστον δυνητικού, των εν λόγω ποσών. [...]

[...]

- 56 Όσον αφορά, εν συνεχεία, το κριτήριο της αυτόματης εφαρμογής της [επίδικης] αποφάσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αναπτύσσει μηχανικά, αυτή καθ' εαυτήν, έναντι της προσφεύγουσας το διττό αποτέλεσμα που αναφέρεται στις σκέψεις 53 και 54 ανωτέρω.

- 57 Το ως άνω διττό αποτέλεσμα της [επίδικης] αποφάσεως απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση, ήτοι από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 211, τρίτη περίπτωση, ΕΚ και του άρθρου 249, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ. Συναφώς, οι εθνικές αρχές δεν διαθέτουν καμία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά την υποχρέωσή τους να εκτελέσουν την εν λόγω απόφαση.

- 58 Τα συμπεράσματα των ανωτέρω σκέψεων 56 και 57 δεν τίθενται υπό αμφισβήτηση από το επιχείρημα της Επιτροπής ότι οι εθνικές αρχές δύνανται,

θεωρητικά, να αποφασίσουν να απαλλάξουν την προσφεύγουσα από τις οικονομικές συνέπειες με τις οποίες αυτή επιβαρύνεται άμεσα δυνάμει της [επίδικης] αποφάσεως, χρηματοδοτώντας με κρατικούς πόρους, αφενός, το υπόλοιπο της κοινοτικής συνδρομής που αποδεσμεύθηκε και, αφετέρου, την επιστροφή των κοινοτικών προκαταβολών που είχε λάβει η προσφεύγουσα, ή μόνον το ένα από τα δύο.

- 59 Συγκεκριμένα, μια ενδεχόμενη εθνική απόφαση περί χρηματοδότησεως αυτού του είδους δεν θα στερούσε από την απόφαση της Επιτροπής την αυτόματη εφαρμογή της. Μια τέτοια απόφαση θα παρέμενε, από νομικής απόψεως, ξένη προς την εφαρμογή, στο κοινοτικό δίκαιο, της [επίδικης] αποφάσεως. Η ως άνω εθνική απόφαση θα είχε ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση της προσφεύγουσας στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν από την έκδοση της [επίδικης] αποφάσεως, προκαλώντας, με τη σειρά της, μια δεύτερη μεταβολή της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας που είχε μεταβληθεί πρώτον, και αυτομάτως, με την [επίδικη] απόφαση. Η δεύτερη αυτή μεταβολή της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας θα απέρρεε αποκλειστικά από την εθνική απόφαση, και όχι από την εκτέλεση της [επίδικης] αποφάσεως.»

Η αίτηση αναιρέσεως και η αντίθετη αίτηση αναιρέσεως

- 17 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση και να ακυρώσει την επίδικη απόφαση. Προς τον σκοπό αυτό προβάλλει πολλούς λόγους αντλούμενους από νομικά σφάλματα καθώς και από ανακολουθίες της αιτιολογίας, από τις οποίες πάσχει, κατ' αυτήν, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση όσον αφορά την επί της ουσίας κρίση του Πρωτοδικείου.
- 18 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως αλλά και την ακύρωση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ως προς το τελευταίο σημείο ασκεί αντίθετη αίτηση αναιρέσεως υποστηρίζουσα ότι το Πρωτοδικείο παρέβη το άρθρο 230,

τέταρτο εδάφιο, ΕΚ και διέπραξε σφάλματα αιτιολογίας απορρίπτοντας την ένσταση απαραδέκτου που είχε υποβάλει ενώπιον αυτού.

- ¹⁹ Επειδή η αντίθετη αίτηση αναιρέσεως αφορά το παραδεκτό της προσφυγής που άσκησε η Regione Siciliana ενώπιον του Πρωτοδικείου, ζήτημα που προηγείται των ζητημάτων ουσίας που εγείρει η κύρια αναίρεση, πρέπει να εξεταστεί πρώτη.

Επί της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ²⁰ Με την αντίθετη αίτησή της αναιρέσεως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η συλλογιστική του Πρωτοδικείου επί του παραδεκτού της προσφυγής έχει εσφαλμένη βάση, ήτοι ότι η απόφαση περί χορηγήσεως έθεσε απευθείας τη Regione Siciliana στην κατάσταση του δανειστή ενόψει της χορηγηθείσας συνδρομής. Κατά την Επιτροπή, η δυνατότητα της Regione Siciliana να εισπράξει τη συνδρομή του ΕΤΠΑ για το φράγμα στον Gibbesi εξαρτιόταν από αυτόνομες επιλογές της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- ²¹ Εξάλλου, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η Regione Siciliana υπήρξε πράγματι δανειστής της κοινοτικής συνδρομής, αυτή η κατάσταση θα προέκυπτε από διατάξεις ή αποφάσεις εθνικού δικαίου.
- ²² Κατά την Επιτροπή, αν το Δικαστήριο επιβεβαιώσει την ερμηνεία που δέχθηκε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, θα προκύψουν अपαράδεκτες

συνέπειες από την άποψη της ασφάλειας δικαίου των δικαιούχων των διαρθρωτικών ταμείων. Συγκεκριμένα, οι αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα χορηγηθέντα κεφάλαια θα αφορούν άμεσα οποιοδήποτε υποκείμενο δικαίου που θα αποτελεί τον τελικό δικαιούχο των διαρθρωτικών ταμείων.

- 23 Επιπλέον, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση είναι αντιφατική. Έτσι, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι μεταβολές της νομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας απορρέουν άμεσα και αυτόματα από την επίδικη απόφαση, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τον απαραίτητο ρόλο που διαδραμάτιζαν οι ιταλικές αρχές. Εξάλλου, χρησιμοποιώντας στη σκέψη 54 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως την έκφραση «οφειλέτη, τουλάχιστον δυνητικού», το Πρωτοδικείο δέχθηκε τη διακριτική ευχέρεια της Ιταλικής Δημοκρατίας όσον αφορά τη μετακύλιση στην προσφεύγουσα των αποτελεσμάτων της επίδικης αποφάσεως.
- 24 Κατά την αναιρεσεύουσα, η απόφαση αυτή επηρέασε άμεσα τη νομική της κατάσταση εφόσον από την κατάσταση εισπράξεως της συνδρομής πέρασε σε κατάσταση επιστροφής των προκαταβολών που είχε λάβει στο πλαίσιο της συνδρομής αυτής.
- 25 Πράγματι, οι ιταλικές αρχές δεν διέθεταν καμία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά την εκτέλεση της επίδικης αποφάσεως. Συναφώς, το Πρωτοδικείο ορθώς διαπίστωσε ότι ενδεχόμενη χρηματοδοτική αναμόρφωση με πρωτοβουλία της Ιταλικής Δημοκρατίας θα ήταν αποτέλεσμα εθνικής αποφάσεως ξένης προς την υποχρέωση εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως.
- 26 Η αναιρεσεύουσα εκθέτει κατόπιν ότι το σχέδιο του φράγματος στον Gibbesi εντάσσεται στις αρμοδιότητές της και ότι, στο παράρτημα της αποφάσεως περί χορηγήσεως, αναφέρεται ως αρμόδια αρχή της αιτήσεως χρηματοδοτικής συνδρομής.

- 27 Παρατηρεί επίσης ότι η επίδικη απόφαση την εμπόδισε να ασκήσει τις αρμοδιότητές της όπως αυτή το εννοεί. Η απόφαση αυτή την υποχρέωσε μεταξύ άλλων να παύσει την εφαρμογή της σχετικής με το σχέδιο ρυθμίσεως και να κινήσει τη διαδικασία ανακτήσεως των ενισχύσεων από τους δικαιούχους.
- 28 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η αναιρεσείουσα τόνισε ακόμη ότι δήλωση περί του απαράδεκτου της προσφυγής της αποτελούσε αρνησιδικία δεδομένου ότι, υπό την ιδιότητά της της υποκειμένης στο κράτος αρχής, δεν μπορούσε να ασκήσει προσφυγή κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 29 Βάσει του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο ΕΚ, μια περιφερειακή ή τοπική οντότητα έχει τη δυνατότητα, εφόσον δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας έχει —όπως η Regione Siciliana— νομική προσωπικότητα, να ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεων των οποίων είναι αποδέκτης ή κατά αποφάσεων οι οποίες, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις απευθυνόμενες σε άλλο πρόσωπο, την αφορούν άμεσα και ατομικά (αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2001, C-452/98, *Nederlandse Antillen* κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-8973, σκέψη 51· της 10ης Απριλίου 2003, C-142/00 P, *Επιτροπή κατά Nederlandse Antillen*, Συλλογή 2003, σ. I-3483, σκέψη 59, και της 2ας Μαΐου 2006, C-417/04 P, *Regione Siciliana* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3881, σκέψη 24).
- 30 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο περιόρισε την εξέτασή του στο ζήτημα αν η επίδικη απόφαση αφορούσε άμεσα την αναιρεσείουσα, καθόσον η Επιτροπή δεν είχε αμφισβητήσει ότι η απόφαση αυτή αφορούσε ατομικά την εν λόγω αναιρεσείουσα.

- 31 Κατά πάγια νομολογία, η προϋπόθεση να αφορά η απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής άμεσα ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, την οποία θέτει το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, απαιτεί το αμφισβητούμενο κοινοτικό μέτρο να παράγει άμεσα αποτελέσματα έναντι της νομικής καταστάσεως του ιδιώτη και να μην αφήνει καμία εξουσία εκτιμήσεως στους αποδέκτες του, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του, δεδομένου ότι αυτή έχει καθαρά αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση, χωρίς εφαρμογή άλλων παρεμβαλλόμενων κανόνων (βλ. αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1998, C-404/96 P, *Glencore Grain* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2435, σκέψη 41· της 29ης Ιουνίου 2004, C-486/01 P, *Front national* κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 2004, σ. I-6289, σκέψη 34, και *Regione Siciliana* κατά Επιτροπής, παρατεθείσα, σκέψη 28).
- 32 Όπως το Δικαστήριο έκρινε στις σκέψεις 29 και 30 της προπαρατεθείσας αποφάσεως *Regione Siciliana* κατά Επιτροπής, ο ορισμός περιφερειακής ή τοπικής αρχής, όπως η *Regione Siciliana*, ως αρχής υπεύθυνης για την υλοποίηση σχεδίου του ΕΤΠΑ δεν προϋπέθετε να είναι η ίδια η αρχή αυτή ο δικαιούχος της χρηματοδοτικής συνδρομής. Κατά το Δικαστήριο, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση δεν συναγόταν ότι η απόφαση αυτή αφορούσε την οικεία αρχή, υπό την ιδιότητα της υπεύθυνης αρχής για την υλοποίηση του σχεδίου, άμεσα, κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ.
- 33 Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι αυτή η ανάλυση δεν προσκρούει στα άρθρα 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2052/88 και 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 4253/88. Πράγματι, τα άρθρα αυτά, τα οποία θέτουν την αρχή της συμπληρωματικότητας των κοινοτικών χρηματοδοτικών συνδρομών σε σχέση με τις εθνικές χρηματοδοτήσεις, δεν έχουν εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή προχώρησε στην περάτωση μιας κοινοτικής συνδρομής (απόφαση *Regione Siciliana* κατά Επιτροπής, παρατεθείσα, σκέψη 31).
- 34 Οι εκτιμήσεις αυτές μπορούν να ισχύσουν επίσης εν προκειμένω.

- 35 Ουδόλως τίθενται υπό αμφισβήτηση με το επιχείρημα της Regione Siciliana ότι αυτή έχει, στο πλαίσιο της ιταλικής έννομης τάξης, ευρύτερες αρμοδιότητες στους τομείς στους οποίους εμπίπτει το σχέδιο του φράγματος στον Gibbesi απ' ό,τι στον τομέα των δικτύων αυτοκινητοδρόμων, στον οποίο περιλαμβάνεται το σχέδιο που αφορά η προπαρατεθείσα απόφαση Regione Siciliana κατά Επιτροπής. Πράγματι, η διάκριση αυτή που αντλείται από το εσωτερικό δίκαιο δεν μπορεί να έχει οποιαδήποτε επίπτωση στην προϋπόθεση του άμεσου επηρεασμού της αναιρεσείουσας.
- 36 Ομοίως στερείται λυσιτέλειας το γεγονός ότι, στο παράρτημα της αποφάσεως περί χορηγήσεως, η Regione Siciliana αναφέρεται ως η αρμόδια αρχή για την αίτηση της χρηματοδοτικής συνδρομής, ενώ, στην περίπτωση που κρίθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Regione Siciliana κατά Επιτροπής αναφερόταν ως αρμόδια για την υλοποίηση του έργου αρχή. Πράγματι, η θέση της «υπεύθυνης αρχής για την αίτηση», στην οποία αναφέρεται το παράρτημα της αποφάσεως περί χορηγήσεως, δεν είχε ως συνέπεια να έχει η αναιρεσείουσα άμεση σχέση με την κοινοτική συνδρομή, για την οποία εξάλλου η ίδια απόφαση διευκρινίζει ότι ζητήθηκε από την Ιταλική Κυβέρνηση και χορηγήθηκε στην Ιταλική Κυβέρνηση.
- 37 Ελλείψει οποιουδήποτε άλλου στοιχείου ικανού, όσον αφορά την προϋπόθεση του άμεσου επηρεασμού, να διακρίνει σημαντικά την παρούσα υπόθεση από εκείνη που εξετάστηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Regione Siciliana κατά Επιτροπής, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η συναφής εκτίμηση του Δικαστηρίου στην εν λόγω απόφαση μπορεί να ισχύσει εξ ολοκλήρου στην προκειμένη περίπτωση.
- 38 Συνεπώς, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη εκτιμώντας ότι η επίδικη απόφαση αφορά άμεσα τη Regione Siciliana. Επομένως, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί.

- 39 Αντίθετα προς τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας, το συμπέρασμα αυτό δεν ισοδυναμεί με αρνησιδικία. Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι οι ιδιώτες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να τυγχάνουν αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που αντλούν από την κοινοτική έννομη τάξη (απόφαση της 1ης Απριλίου 2004, C-263/02 P, Επιτροπή κατά Jégo-Quéré, Συλλογή 2004, σ. I-3425, σκέψη 29 και παρατιθέμενη νομολογία). Η δικαστική προστασία των φυσικών ή νομικών προσώπων που δεν έχουν τη δυνατότητα, λόγω των προϋποθέσεων του παραδεκτού που θέτει το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, να προσβάλλουν απευθείας τις κοινοτικές πράξεις του είδους της επίδικης αποφάσεως πρέπει να εξασφαλίζεται αποτελεσματικώς με την άσκηση των ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται, σύμφωνα με την αρχή της αγωγής συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 10 ΕΚ, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες που διέπουν την άσκηση των ενδίκων βοηθημάτων κατά τρόπον ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στα φυσικά και νομικά πρόσωπα να αμφισβητούν ενώπιον των δικαστηρίων τη νομιμότητα οποιασδήποτε αποφάσεως ή εθνικού μέτρου σχετικά με την εφαρμογή επ' αυτών κοινοτικής πράξεως, κανονιστικού χαρακτήρα, όπως η προκειμένη, προβάλλοντας την ακυρότητα της τελευταίας και οδηγώντας έτσι τα δικαστήρια αυτά στην υποβολή συναφών προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο (απόφαση Επιτροπή κατά Jégo-Quéré, παρατεθείσα, σκέψεις 30 έως 32 και παρατιθέμενη νομολογία).

Επί του παραδεκτού της προσφυγής της Regione Siciliana

- 40 Σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του, το Δικαστήριο δύναται, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικώς επί της διαφοράς, όταν αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο προκειμένου τούτο να αποφανθεί.
- 41 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί το ίδιο επί του παραδεκτού της προσφυγής που άσκησε η Regione Siciliana ενώπιον του Πρωτοδικείου. Συγκεκριμένα, τα επιχειρήματα που προέβαλε ως προς το ζήτημα αυτό η τελευταία αντιστοιχούν σε αυτά που ανέπτυξε στο

πλαίσιο των παρατηρήσεών της επί της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως της Επιτροπής και βασίζονται, κατ' ουσίαν, στην άποψη, που ήδη αναφέρθηκε, ότι η επίδικη απόφαση αφορά άμεσα την αναιρεσείουσα καθόσον, λόγω της αποφάσεως αυτής, από τη θέση της εισπράξεως της συνδρομής βρέθηκε στη θέση της επιστροφής των προκαταβολών που είχε λάβει στο πλαίσιο της συνδρομής αυτής.

⁴² Για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 31 έως 38 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά άμεσα τη Regione Siciliana.

⁴³ Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου από τη Regione Siciliana πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

⁴⁴ Ενόψει του απαραδέκτου της προσφυγής που άσκησε η Regione Siciliana ενώπιον του Πρωτοδικείου, η αίτησή της αναιρέσεως, αφορώσα την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση καθόσον με αυτήν κρίθηκε η βασιμότητα της προσφυγής αυτής, κατέστη άνευ αντικειμένου, οπότε η εξέτασή της παρέλκει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁴⁵ Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118 του κανονισμού αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Εξάλλου, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου, που επίσης έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του εν λόγω άρθρου 118, σε περίπτωση καταργήσεως της δίκης, το Δικαστήριο κανονίζει τα έξοδα κατά την κρίση του.
- ⁴⁶ Επειδή η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Regione Siciliana, η τελευταία δε ηττήθηκε ως προς τους ισχυρισμούς της στο πλαίσιο της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να καταδικαστεί στα συναφή με αυτήν έξοδα.
- ⁴⁷ Επειδή η έλλειψη αντικειμένου της αιτήσεως αναιρέσεως απορρέει από τη βασιμότητα της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως της Επιτροπής, η Regione Siciliana πρέπει επίσης να καταδικαστεί στα έξοδα της αιτήσεως αναιρέσεως.
- ⁴⁸ Επειδή η Επιτροπή ζήτησε επίσης να καταδικαστεί η Regione Siciliana στα έξοδα ενώπιον του Πρωτοδικείου και η προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του

Πρωτοδικείου απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, η Regione Siciliana πρέπει να φέρει τα ενώπιον του Πρωτοδικείου έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) **Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 18ης Οκτωβρίου 2005, Regione Siciliana κατά Επιτροπής (T-60/03).**
- 2) **Απορρίπτει ως απαράδεκτη την προσφυγή της Regione Siciliana για την ακύρωση της αποφάσεως C (2002) 4905 της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την κατάργηση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στην Ιταλική Δημοκρατία με την απόφαση C (87) 2090 026 της Επιτροπής, της 17ης Δεκεμβρίου 1987, για τη χορήγηση συνδρομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Αναπτύξεως στο πλαίσιο επενδύσεως σε έργα υποδομής, ποσού τουλάχιστον 15 εκατομμυρίων ευρώ στην Ιταλία (περιφέρεια: Σικελία), και σχετικά με την επιστροφή της προκαταβολής που κατέβαλε η Επιτροπή στο πλαίσιο της ως άνω συνδρομής.**
- 3) **Παρέλκει η απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως της Regione Siciliana κατά της αποφάσεως που αναφέρεται στο σημείο 1 του παρόντος διατακτικού.**
- 4) **Καταδικάζει την Regione Siciliana στα δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου καθώς και στα έξοδα ενώπιον του Πρωτοδικείου.**

(υπογραφές)